

Rijksoverheid

Meerjarenplan Openbaarheid en Informatiehuishouding Rijksoverheid 2024-2025

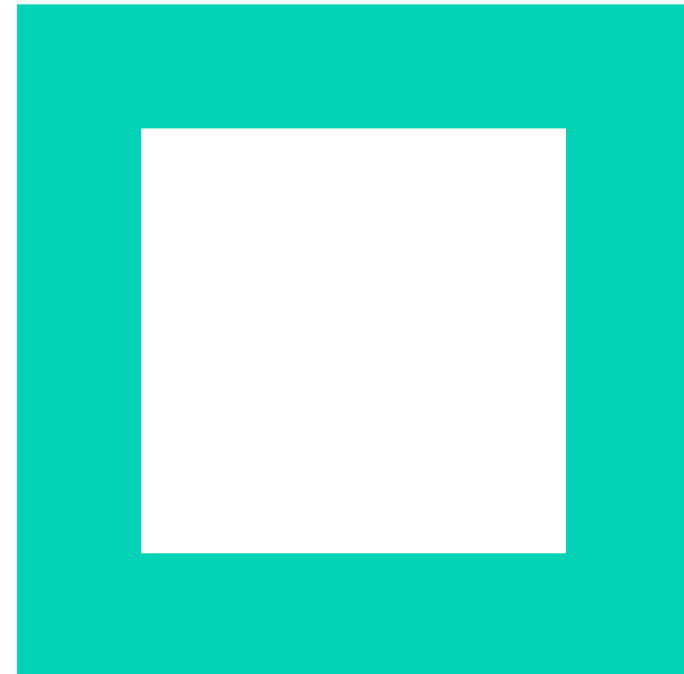
Samen op weg naar een open en responsieve overheid

Werken aan een
**Open
Overheid**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Langetermijnperspectief: Een responsieve en open overheid	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Een responsieve overheid	6
1.3 Openheid en openbaarmaking: het eerste streefbeeld	7
1.4 Professioneel beheer van informatie: het tweede streefbeeld	8
1.5 Vergroten van duurzame toegankelijkheid: het derde streefbeeld	8
1.6 Werkomgeving voor een responsieve overheid: het vierde streefbeeld	10
2. Voortgang van de complexe en ambitieuze veranderopgave	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Openbaarheid: van Wob naar Woo	12
2.3 Informatieverzoeken in Nederland	13
2.4 Invoeringstoets Woo	13
2.5 Informatiehuishouding	14
2.6 Regie en toezicht op de veranderopgave	15
3. Prioriteiten: Maatregelen tot en met 2025	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Generieke maatregelen vanaf 2021	18
3.3 Prioriteiten voor 2024 en 2025	19
Bijlage 1: Resultaten vanaf 2021 tot heden	23
Bijlage 2: Roadmap	28

Inleiding

Met de inwerkingtreding van de Woo heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK), in overeenstemming met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW), de opdracht gekregen om periodiek een Meerjarenplan naar de Staten-Generaal te sturen waarin staat hoe bestuursorganen hun digitale overheidsinformatie duurzaam toegankelijk maken om zo meer open en transparanter te worden¹. De wet schrijft voor dat in het Meerjarenplan lange termijn doelen staan voor de verbetering van de wijze waarop digitale documenten worden vervaardigd, geordend, bewaard, vernietigd en ontsloten, alsmede de stappen die daartoe op korte termijn worden gezet^{2,3}. De minister van BZK doet dit samen met de minister van OCW, omdat verbetering van de toegankelijkheid van overheidsinformatie nauw samenhangt met de (modernisering van de) Archiefwet.

Dit Meerjarenplan is het vervolg op het Meerjarenplan Informatiehuishouding uit 2019 dat na het rapport 'Ongekend onrecht' van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) is aangescherpt in het generiek actieplan Open op Orde in 2021⁴. De looptijd van deze veranderoperatie is 2021-2026 en heeft tot doel de informatiehuishouding van het Rijk duurzaam op orde te brengen (*streven naar volwassenheidsniveau 3 á 4*). Ieder jaar worden met de kaderbrieven nadere prioriteiten aangegeven. Alle organisaties van de Rijksoverheid die budget hebben aangevraagd vanuit Open op Orde hebben een eigen plan en meting opgeleverd waarmee de voortgang kan worden gemonitord. De plannen en metingen zijn openbaar gemaakt via www.open-overheid.nl.

Het is niet alleen bij plannen en meten gebleven. Rijksorganisaties hebben in de afgelopen jaren maatregelen genomen om de openbaarheid te vergroten conform de toezeggingen aan de Kamer. BZK heeft, als stelselverantwoordelijke, regie over de veranderopgave en de uniformering van de inrichting van de informatiehuishouding binnen het Rijk. Een voorbeeld daarvan is het sinds 1 juli 2021 verplicht actief openbaar maken van beslisnota's bij Kamerstukken⁵. In dit Meerjarenplan wordt ook aandacht besteed aan de verdere voortgang.

Verwachtingen

Er wordt volop gewerkt aan de verbetering van de informatiehuishouding en aan meer openbaarmaking. Dat gaat in de toekomst zeker helpen om het streefbeeld te realiseren, maar we constateren ook dat veel Woo-verzoeken en parlementaire enquêtes tot ver in de tijd teruggaan en daar nog een groot knelpunt ligt. We zijn ook transparant als het gaat om benodigde en adequate technische voorzieningen. In afwachting van betere systemen die aan alle eisen voldoen is informatiehuishouding in de praktijk nog veel handmatig werk en vooral mensenwerk. Hiermee is niet gezegd dat de verandering niet wordt doorgezet of dat de wil er niet zou zijn, in tegendeel, maar wel dat het hier een niet te onderschatten forse meerjarige opgave betreft waar veel mensen hard aan werken. Het kabinet constateert bij het verschijnen van dit Meerjarenplan dat er spanning bestaat tussen de verwachtingen die er leven van een *responsieve* overheid en waar, voordat dat streefbeeld werkelijkheid is, we op dit moment staan.

1 Het Meerjarenplan (MJP) (artikel 6.2 Woo) heeft een tijdelijk karakter. Als kan worden vastgesteld dat de doelstellingen zijn gerealiseerd en de digitale informatie voldoende toegankelijk is dan is het bijstellen van het MJP niet langer zinvol.

2 Wet open overheid, artikel 6.2.

3 Dit Meerjarenplan is niet van toepassing op de Caribisch Nederland, omdat de Woo van toepassing is op het Europees deel van Nederland. Voor Caribisch Nederland geldt de Wet openbaarheid van bestuur BES (Wob-BES). Waar mogelijk wordt samengewerkt.

4 [Open op Orde: generiek actieplan informatiehuishouding Rijksoverheid.](#)

5 Artikel 68 van de Grondwet.

Tot slot, bij de uitvoering van dit Meerjarenplan zijn veel actoren betrokken. Zo heeft het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (hierna: ACOI) de wettelijke taak om te adviseren over aanpassing van het Meerjarenplan en toe te zien op de uitvoering daarvan. Het ACOI zal binnen drie maanden na verzending van het Meerjarenplan advies uitbrengen aan BZK en OCW. Daarnaast is de Regeringscommissaris Informatiehuishouding (hierna: regeringscommissaris) aangesteld om de uitvoering van het Generieke Actieplan Open op Orde te bespoedigen en te adviseren over het Meerjarenplan. De regeringscommissaris heeft hiervoor ter ondersteuning extra initiatieven opgestart⁶. Ook de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (IO&E) is betrokken.

Leeswijzer

Dit document bevat 3 hoofdstukken:

1. In hoofdstuk 1 staat het langetermijnperspectief. We werken toe naar een responsieve overheid. Daarvoor zijn openbaarheid, openbaarmaking, professioneel informatiebeheer en een andere manier van samenwerken van groot belang. In dit hoofdstuk staat waarom dat zo is en hoe dat er uit ziet.
2. In hoofdstuk 2 gaan we in op de veranderopgave en de voortgang. Hierin wordt de veranderopgave in relatie tot de huidige situatie en context van rijksorganisaties toegelicht. Ook de versterkte rol van het toezicht is hierin opgenomen.
3. In hoofdstuk 3 staan de maatregelen die, aanvullend op de reeds ingezette acties, worden genomen om de volgende stappen te zetten naar het geschetste langetermijnperspectief.

Het document bevat 2 bijlagen:

1. In bijlage 1 staan de resultaten van de veranderoperatie.
2. In bijlage 2 is een roadmap opgenomen van activiteiten in de lopende veranderoperatie. Daarbij zijn de lijnen informatiehuishouding en Beter Samen Werken (ICT) naast elkaar opgenomen.

⁶ [Rapportage Regeringscommissaris Informatiehuishouding.](#)

1.
Langetermijn-
perspectief:
Een responsieve
en open overheid

1. Langetermijnperspectief: Een responsieve en open overheid

1.1 Inleiding

De Wet open overheid schrijft voor dat in het Meerjarenplan langetermijn doelen staan voor de verbetering van de wijze waarop digitale documenten worden vervaardigd, geordend, bewaard, vernietigd en ontsloten alsmede de stappen die daartoe op korte termijn worden gezet. In het generiek actieplan¹ zijn lange termijn visies opgenomen voor de *informatiehuishouding*² en de acties om daar te komen. In dit Meerjarenplan wordt een lange termijn visie *openbaarmaking*³ in het kader van de responsieve overheid toegevoegd om richting te geven aan de veranderoperatie. De lange termijn visie is vertaald in een viertal streefbeelden.

1.2 Een responsieve overheid

Onze democratische rechtsstaat is geen vanzelfsprekendheid. Voor een goed werkende democratische rechtsstaat is een dienstbare overheid nodig die mensen vooropstelt. Oftewel: een responsieve overheid. Een overheid die opgavegericht en samen met maatschappelijke actoren werkt. Een responsieve overheid beschikt over de juiste en betrouwbare informatie om mensen te helpen en zet zich daar ook voor in. Een responsieve overheid zorgt dat mensen op informatie kunnen vertrouwen en dat ze de informatie krijgen waar ze recht op hebben.

Voor onze informatiegedreven samenleving is het belangrijk dat de toegankelijkheid en openbaarheid van overheidsinformatie fundamenteel verbeteren. De informatiehuishouding is dienend en moet worden aangepast aan de behoeften van de moderne informatiesamenleving om daarmee maatschappelijke waarde te creëren.

Kenmerkende principes daarvoor zijn:

- publieke waarden voorop,
- uitgaan van wederzijds vertrouwen,
- de (verbetering van de) relatie tussen burger en uitvoerend professional centraal,
- werken in netwerken en ketens,
- gericht op het gelijkwaardig met maatschappelijke actoren oppakken van maatschappelijke opgaven,
- controleerbaar, navolgbaar en transparant.

Deze waarden zijn ook terug te vinden in het kabinetsbeleid over uitvoerbaarheid van beleid. Op 18 januari 2023 is de eerste Staat van de Uitvoering⁴ gepubliceerd en overhandigd aan de voorzitter van de Tweede Kamer. De responsieve overheid is het perspectief van waaruit wordt gewerkt aan meer openheid en aan de inrichting van een goede (digitale) informatiehuishouding op alle niveaus binnen de Rijksoverheid.

¹ [Open op Orde: generiek actieplan informatiehuishouding Rijksoverheid.](#)

² Informatiehuishouding is het totaal aan regels en voorzieningen gericht op de informatiestromen en op de opslag en/of archivering van informatie voor het ondersteunen van bedrijfsprocessen en het waarborgen van democratische, juridische en historische waarden. Denk daarbij aan beleidsvorming en verantwoording, transparantie, de belangen van recht- en bewijszoekenden en aan het behoud van cultureel erfgoed.

³ Actieve openbaarmaking betekent dat de overheid informatie uit eigen beweging publiceert en voor iedereen toegankelijk maakt.

⁴ [Staat van de Uitvoering.](#)

UWV: Beleidslijn Openbaarheid

'Vanwege de verantwoordelijkheid als publieke dienstverlener is het belangrijk dat wij vertrouwen creëren en onderhouden met de burger. Om dit goed uit te voeren is het thema 'Openbaarheid als uitgangspunt' in de werkagenda 2021-2025 opgenomen. UWV gaat dus meer transparant werken en publieke informatie actief openbaar maken op uwv.nl'.

1.3 Openheid en openbaarmaking: het eerste streefbeeld

Een volwaardige samenwerking tussen overheid en burger vraagt om een sterke positie van, en regie op informatie door burgers. De samenleving heeft inzicht nodig in overheidsinformatie (informatie die de overheid zelf maakt of ontvangt bij het uitvoeren van haar taken) om te begrijpen welke beslissingen de overheid neemt en hoe deze beslissingen tot stand komen. Zo kan de samenleving een mening vormen over het beleid en participeren in besluitvorming. Tegelijkertijd moet de overheid zorgvuldig omgaan met (gevoelige) informatie van burgers die zij nodig heeft om burgers van dienst te zijn.

Een responsieve overheid werkt vanuit openheid. Een burger merkt dat de overheid uitgaat van openheid als hij tijdig, juist en volledig geïnformeerd wordt. Hij krijgt antwoorden op vragen en kan de informatie die hij nodig heeft gemakkelijk vinden. Overheidsorganisaties moeten daartoe de juiste en betrouwbare informatie openbaar maken, zowel actief als op verzoek. De Woo stelt dit verplicht. Ook de Archiefwet gaat uit van openbaarheid: archiefstukken in een archiefbewaarplaats zijn in principe openbaar. Organisaties kunnen alleen beperkingen op de openbaarheid aanbrengen op specifieke gronden.

Voor openbaarmaking is het volgende streefbeeld geformuleerd.

Streefbeeld: Voorzien in informatiebehoefte en verbeteren informatierelatie door openbaarmaking

Burgers, journalisten, onderzoekers en bedrijven krijgen antwoorden op vragen en kunnen informatie waar zij naar op zoek zijn gemakkelijk vinden. Dit komt doordat bestuursorganen informatie actief openbaar maken. Hierbij gaat het in ieder geval om de informatiecategorieën op grond van de Woo (artikel 3.3). Daarnaast wordt informatie binnen 10 jaar overgebracht naar het openbaar archief waar het duurzaam wordt beheerd.

Er is een goed werkende en makkelijk te gebruiken digitale infrastructuur waarmee eenieder via één plaats informatie kan zoeken en vinden (Woo-index met zoekfunctie). De zoekfunctionaliteit wordt breed benut door diverse groepen eindgebruikers, die deze als nuttig en gebruikersvriendelijk waarderen.

Wanneer informatie niet direct vindbaar is, worden burgers, journalisten, onderzoekers en bedrijven op een laagdrempelige en toegankelijke manier geholpen bij het zoeken naar de juiste informatie. Indien informatie niet al openbaar is gemaakt, kunnen zij een informatieverzoek indienen. Deze informatieverzoeken worden binnen het Rijk binnen de wettelijke kaders (tijdig en volledig) afgehandeld. Bij vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie of na indiening van een informatieverzoek staat de verzoeker tijdens het gehele proces centraal (dienstbaarheidsbeginsel).

Het actief openbaar maken van informatie en de afhandeling van informatieverzoeken is voor bestuursorganen goed uitvoerbaar, doordat informatie goed wordt opgeslagen en alle stappen in het proces zijn geoptimaliseerd (onder andere door gebruik te maken van nieuwe technologieën). Binnen alle organisaties van de Rijksoverheid heerst een cultuur van openheid, waarbij ambtenaren de ruimte, het vertrouwen en de veiligheid ervaren om vanuit hun ambtelijke professie deskundig te adviseren en waar nodig tegenspraak te bieden. Er moet daarom blijvend aandacht zijn voor het thema beleidsintimiteit en het omgaan met dilemma's van vertrouwelijkheid versus openbaarheid.

1.4 Professioneel beheer van informatie: het tweede streefbeeld

Door technologische innovaties kunnen we gemakkelijk en laagdrempelig communiceren en samenwerken. Dit biedt kansen: voor de versterking van de onderlinge samenwerking tussen rijksorganisaties en voor het contact tussen de samenleving en Rijksoverheid. Belangrijke bijdragen dus aan de responsieve overheid. Het is belangrijk dat dit gestructureerd en gereguleerd gebeurt.

Om te zorgen dat ambtenaren informatie kunnen vinden en (her)gebruiken voor een goede taakuitoefening, de informatie openbaar kan worden gemaakt (actief én op verzoek) en de overheid responsief te laten zijn is professioneel beheer van informatie nodig.

Rijksbreed wordt toegewerkt naar professioneel informatiebeheer dat voldoet aan het hoogste volwassenheidsniveau en dat leidt tot het volgende streefbeeld.

Streefbeeld: Professioneel informatiebeheer van de responsieve overheid

Er is compliancy by design. Werkzaamheden zijn gekoppeld aan de visie en strategie van de organisatie. Processen en procedures zijn geïntegreerd in de organisatiestructuur. Er wordt proactief gewerkt aan het continu verbeteren van processen en procedures en er zijn procedures ingericht om actief in de gaten te houden wanneer systemen moeten worden veranderd. Trainingen worden structureel ingezet en kennisdeling wordt gestimuleerd. Er wordt actief data verzameld om het functioneren te evalueren en te verbeteren.

De informatiehuishouding van de Rijksoverheid moet inhoudelijk vertaald naar de responsieve, open overheid. Dat betekent dat (de werkprocessen van) rijksorganisaties zodanig georganiseerd zijn dat informatie duurzaam toegankelijk is. Daarmee kunnen ambtenaren hun werk goed uitvoeren en betrouwbare overheidsdienstverlening leveren, en kan informatie als bewijs van rechten en plichten van burgers en bedrijven gelden. Betrouwbare informatie kan worden gebruikt voor publieke verantwoording en openbaar worden gemaakt (actief en op verzoek) en is beschikbaar voor naslag, onderzoek en het behoud van cultureel erfgoed.

1.5 Vergroten van duurzame toegankelijkheid: het derde streefbeeld

De Wet digitale overheid (Wdo)⁵ stelt onder andere regels aan de toegankelijkheid van informatie en draagt bij aan de responsieve overheid. Daarnaast schrijft de Archiefwet voor dat de informatie van de overheid in een “goede, geordende en toegankelijke staat” moet zijn en blijven. De wet vereist dat overheidsorganen passende maatregelen nemen om hun informatie duurzaam toegankelijk te maken en te houden.

Ook de Archiefwet stelt dat organisaties informatie al vanaf creatie of ontvangst **duurzaam toegankelijk** moeten maken, houden, en selecteren voor vernietiging⁶ of overbrenging⁷. In de nieuwe Archiefwet wordt de overbrengingstermijn verkort naar 10 jaar.

⁵ [De Wet digitale overheid \(Wdo\)](#)

⁶ Niet alle informatie hoeft of mag (even lang) worden bewaard. Dat hangt af van de informatiewaarde. In selectielijsten staat wat er met welke informatie mag en moet gebeuren. Organisaties dienen zorgvuldig uitvoering te geven aan het naleven van deze selectielijsten: op tijd vernietigen is een plicht volgens de Archiefwet, net zoals het duurzaam toegankelijk houden van te vernietigen informatie voor zo lang als nodig.

⁷ Blijvend te bewaren informatie moet, conform de Archiefwet, worden overgebracht naar een archiefdienst. Daar wordt informatie op een hoger niveau (duurzaam) beheerd. Bovendien zijn de documenten vanaf het moment van overbrenging in principe openbaar en beschikbaar voor iedere belangstellende. Bij overbrenging verschuift de verantwoordelijkheid voor de informatie. Voor de Rijksoverheid is dat naar de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Metadata spelen daarbij een belangrijke rol. De huidige twee standaarden bij de Rijksoverheid en andere overheden worden vervangen door één nieuwe standaard, Metagegevens voor Duurzame Toegankelijke Overheidsinformatie (MDTO). Tegelijk zal ook de richtlijn Metagegevens Overheidsinformatie (RMO) worden geactualiseerd, mede naar aanleiding van de geactualiseerde internationale ISO/NEN-norm op het gebied van metadata.

Om informatie duurzaam toegankelijk te maken is een samenhangende aanpak nodig die betrekking heeft op alle elementen van informatiehuishouding. Duurzame en digitale toegankelijkheid moet al in het ontwerp van werkprocessen en (informatie) systemen worden meegenomen, waardoor informatie op de juiste manier kan worden veiliggesteld en bewaard. Het meenemen van duurzame toegankelijkheid in werkprocessen en (informatie)systemen wordt 'archiving by design' genoemd.

Het streefbeeld voor duurzaam toegankelijke informatie is als volgt geformuleerd.

Streefbeeld: Duurzaam toegankelijke informatie (DUTO)

Alle overheidsinformatie is duurzaam toegankelijk voor iedereen die daar belang bij heeft. Dit betekent dat alle werkprocessen en informatiesystemen voldoen aan de eisen van vastgestelde DUTO-kwaliteitsstandaarden. Bij nieuwe informatiesystemen worden al tijdens de inkoop/bouw de passende maatregelen genomen om aan deze eisen te voldoen. Bij bestaande informatiesystemen wordt op basis van een risicoanalyse bepaald voor welke systemen aanvullende maatregelen nodig zijn. De informatie is niet alleen nu toegankelijk, maar ook in de toekomst. Door nieuwe gebruikerswensen of veranderingen in techniek (bijvoorbeeld veroudering van bestandsformaten, software of informatiedragers). In informatiesystemen (bijvoorbeeld verandering van functionaliteit en uitfasering) of in een organisatie (bijvoorbeeld een reorganisatie). En ook in gebruikerswensen (bijvoorbeeld de vraag naar slimme zoekfuncties) en maatschappelijke wensen. Elke rijksorganisatie beschikt over de benodigde procedures om op de toepassing van de kwaliteitsstandaarden toe te zien.

In de werkomgeving voor een responsieve overheid worden rijksambtenaren optimaal ondersteund om snel, adequaat en opgavegericht samen te werken en met de maatschappelijke omgeving.

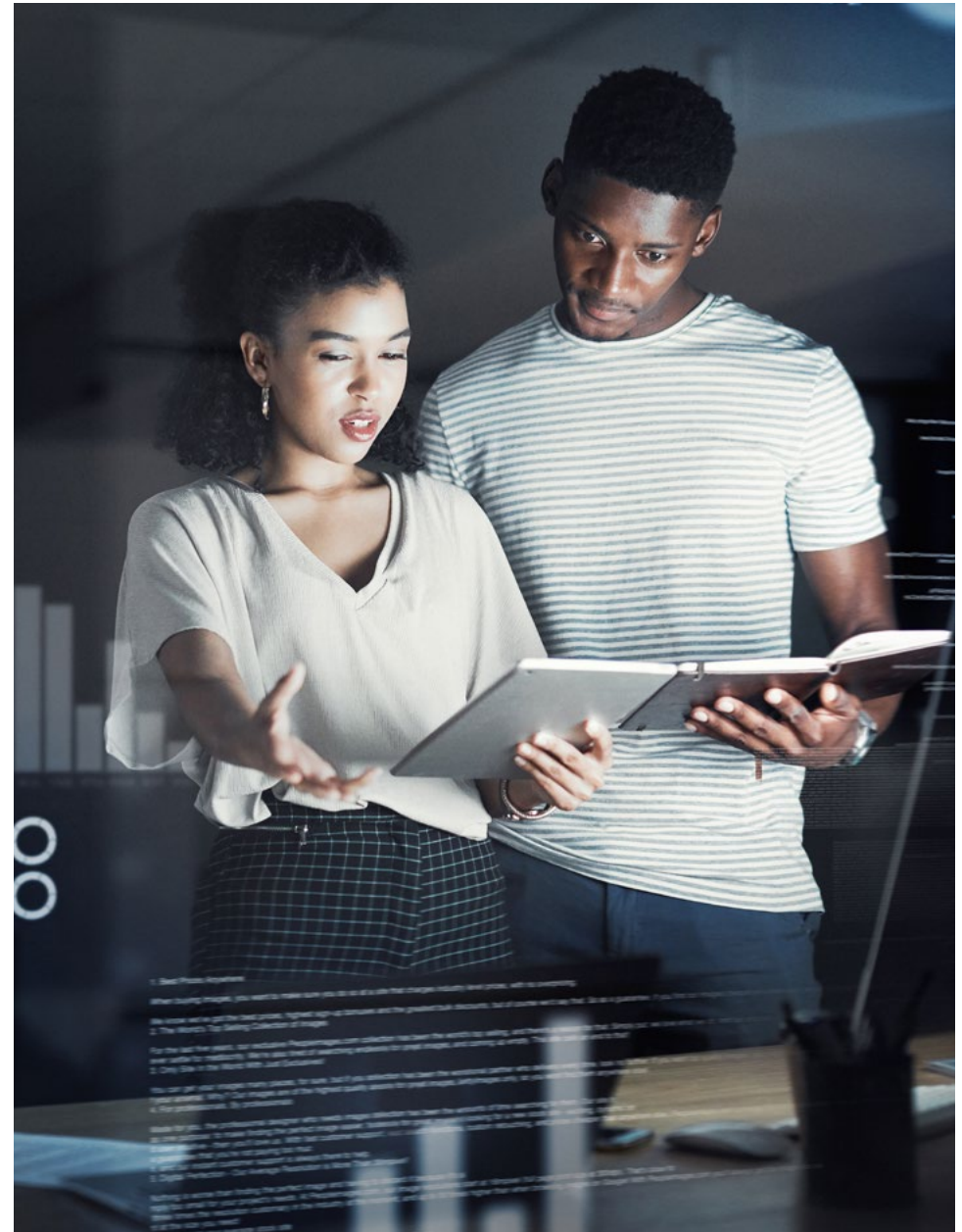
1.6 Werkomgeving voor een responsieve overheid: het vierde streefbeeld

Om beter samen te kunnen werken als responsieve overheid over organisatiegrenzen heen is het nodig dat de ICT infrastructuur dat ook mogelijk maakt. De huidige werkomgeving van de Rijksoverheid kenmerkt zich door een veelheid aan applicaties. Het vergt van bewindspersonen en medewerkers extra inzet om informatie goed te archiveren, openbaar te maken en duurzaam toegankelijk te houden, laat staan responsief te opereren. Daarom is een vernieuwing van de infrastructuur nodig, die we omschrijven als de werkomgeving voor de responsieve overheid (ook wel de werkomgeving van de toekomst).

Voor de werkomgeving voor de responsieve overheid werken we vanuit het volgende streefbeeld.

Streefbeeld: De werkomgeving voor een responsieve overheid

In de werkomgeving voor een responsieve overheid worden rijksambtenaren optimaal ondersteund om snel, adequaat en opgabegericht samen te werken en met de maatschappelijke omgeving. Ze werken samen met informatie in plaats van informatie te versturen (bijvoorbeeld als bijlagen in e-mails). Er wordt zo veel mogelijk uitgegaan van één bron, kopieën worden geminimaliseerd. Daarbij moeten rijksambtenaren op dezelfde manier ook over de grenzen van hun eigen organisatie heen kunnen werken. Metadata, archivering en mate van openbaarheid wordt bij de creatie van informatie geregeld. Zo kunnen professionals hun verantwoordelijkheden ten aanzien van openbaarheid en informatiehuishouding daadwerkelijk uitoefenen. Het informatiehuishoudingsproces maakt dan immers integraal onderdeel uit van het werkproces. DUTO en archivering by design principes zijn hier leidend in.

2. Voortgang van de complexe en ambitieuze veranderopgave

2. Voortgang van de complexe en ambitieuze veranderopgave

2.1 Inleiding

Het implementeren van de Woo, en de verbetering van de informatiehuishouding die hierbij komt kijken, is een forse veranderopgave voor rijksorganisaties. Om dit te ondersteunen zijn door het kabinet middelen beschikbaar gesteld: 787 miljoen euro, totaal voor de jaren 2021 tot en met 2026 en daarna 127 miljoen euro structureel per jaar, voor de verbetering van de informatiehuishouding en 500 miljoen euro voor de implementatie van de Woo¹. Aandacht voor de *uitvoerbaarheid* van maatregelen is essentieel voor het slagen van de veranderopgave. De toeslagenaffaire heeft het belang benadrukt dat uitvoerbaarheid onlosmakelijk verbonden is en moet zijn bij beleidsontwikkeling en -evaluatie. In dit hoofdstuk lopen we enkele ontwikkelingen langs die de uitvoerbaarheid raken en kijken we naar enkele voorbeelden binnen de Rijksoverheid.

VWS: Op 7 september 2023 is Open VWS² gelanceerd. Dit is een digitaal platform waar mensen gemakkelijk kunnen zoeken naar openbaar gemaakte documenten over de corona-bestrijding. De openbaarmaking gebeurt op grond van de Wet open overheid (Woo).

2.2 Openbaarheid: van Wob naar Woo

De Wet open overheid (Woo), de vervanger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), is op 1 mei 2022 in werking getreden. De Woo is onder andere bedoeld om de overheid transparanter te maken. De inwerkingtreding van de Woo bracht een aantal belangrijke veranderingen met zich mee, waaronder:

- Van organisaties wordt verwacht dat zij steeds meer informatie actief openbaar maken, zodat het inzichtelijker is hoe beslissingen van de overheid tot stand komen.
- De afhandelingstermijn voor informatieverzoeken (Woo-verzoeken) is korter geworden. In beginsel moet een Woo-verzoek binnen vier weken worden afgehandeld.
- Iedere organisatie heeft een Woo contactfunctionaris.

IenW brede aanpak: Maatschappelijke informatiebehoefte

IenW ontvangt veel vragen over vuurwerk. Om invulling te geven aan deze informatiebehoefte heeft IenW een vuurwerkdossier³ samengesteld. Door dit actief openbaar te maken (digitaal beschikbaar te stellen), kan iedereen hier kennis van nemen.

Naast het vuurwerkdossier maakt IenW periodiek ook andere gegevens openbaar zoals de vluchtgegevens van het regeringsvliegtuig. IenW kijkt steeds in samenspraak met haar omgeving welke onderwerpen verder openbaar gemaakt kunnen worden.

¹ [Woo regelt recht op overheidsinformatie \(nieuwsbericht op Rijksoverheid.nl\)](#).

² [Open VWS](#).

³ [Vuurwerkdossier IenW](#).

2.3 Informatieverzoeken in Nederland

In tegenstelling tot andere landen lukt het rijksorganisaties vaak niet om informatieverzoeken van burgers en journalisten binnen de gestelde termijnen af te handelen. Dat zorgt in de maatschappij maar ook bij ambtenaren tot groot ongemak. Het bewustzijn en de houding in de ambtelijke organisatie is er wel degelijk om volgbaar te willen werken in het algemeen belang⁴ en we weten ook dat organisaties forse inspanningen leveren om de termijnen wel te halen.

Uit internationaal rechtsvergelijkend onderzoek naar openbaarheidswetgeving van de Universiteit Leiden⁵ blijkt dat andere landen de termijnen beter halen dan wij in Nederland. Uit datzelfde onderzoek blijkt ook dat de meeste landen het recht op overheidsinformatie hebben beperkt tot “officiële documenten” of een variant hierop. Interne e-mails tussen ambtenaren en concepten, vallen hierdoor bijvoorbeeld vaak buiten de reikwijdte van de regelgeving.

Nederland kent het onderscheid tussen ‘officiële documenten’ en andere informatiebronnen niet. Het lijkt dus mogelijk om meer wettelijk maatwerk te bieden in het kader van de uitvoerbaarheid. Een dergelijke maatwerkregeling kan daarvoor een interessante denkrichting zijn, aldus de onderzoekers. Dit zou tot uitdrukking brengen dat niet-officiële informatie opvragen veel publieke middelen kost, de afhandelingstermijnen langer blijven en ook niet voor alle verzoekers relevante informatie oplevert.

In Nederland, zo blijkt uit het onderzoek, zijn aspecten van het omgaan met informatie geregeld in verschillende wetten. Denk bijvoorbeeld aan de Wet Basisregistratie Personen, de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), de Archiefwet en de Woo. Afstemming van deze wetgeving op elkaar waar mogelijk draagt bij aan een betere uitvoering. Daarom is bijvoorbeeld in het wetsvoorstel voor de gemoderniseerde Archiefwet, deze wet verder in samenhang gebracht met de Woo en de AVG.

De Regeringscommissaris Informatievoorziening werkt aan een wetsvoorstel voor een

Algemene informatiewet. Met deze kaderwet kan meer samenhang worden aangebracht in bestaande wet- en regelgeving op het gebied van informatievoorziening en informatiehuishouding.

De minister van BZK heeft een appreciatie⁶ van dit rechtsvergelijkend onderzoek en de rapportage over een aantal digitale werkbezoeken aan de Tweede Kamer gestuurd.

2.4 Invoeringstoets Woo

Uit de internationale analyse komt ook het beeld naar voren dat als het gaat om het behalen van wettelijke termijnen voor het beantwoorden van informatieverzoeken de knelpunten niet alleen aan de staat van de informatiehuishouding liggen. Er zijn mogelijk meerdere factoren die verklaren waarom het in Nederland geen eenvoudige opgave is. Ook omdat de signalen dat het uitvoeren van de Woo veel extra capaciteit en middelen vraagt en nog te weinig zichtbare verbeteringen zichtbaar zijn in bijvoorbeeld afhandelingstermijnen heeft het kabinet besloten om een invoeringstoets op de Woo uit te voeren. De resultaten hiervan worden eind 2023 verwacht.

Daarnaast zou het werken aan proactief openbaarmaking (informatie openbaar maken zonder dat er daartoe een verplichting is) een belangrijke aanvulling op andere vormen van openbaarheid zoals verplichte actieve openbaarmaking en openbaarmaking op verzoek kunnen zijn en er mogelijk juist toe kunnen leiden dat het aantal Woo-verzoeken op termijn afneemt. Dat blijkt nog niet uit het onlangs uitgevoerde onderzoek door ACOI over de toegang tot overheidsinformatie onder journalisten.⁷ Het ACOI doet daarom verschillende aanbevelingen en suggesties waarmee de toegang tot overheidsinformatie op grond van de Woo voor deze beroepsgroep verbeterd kan worden. De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen uit dit onderzoeksrapport zullen worden betrokken bij de beleidsreactie op de Woo-invoeringstoets.

⁴ Flitspanel onder rijksambtenaren 2022.

⁵ [Onderzoeksrapport Universiteit Leiden: “Openbaarmaking van overheidsinformatie”](#).

⁶ [Kamerbrief bij het onderzoeksrapport “Openbaarmaking van overheidsinformatie” van de Universiteit Leiden en de rapportage van de \(digitale\) werkbezoeken](#).

⁷ [Rapport ACOI: Een jaar Wet open overheid \(Woo\): Hoe doet de overheid het volgens journalisten](#).

EZK/LNV: Bij actieve openbaarmaking kijken we juist niet alleen naar wat verplicht is, maar ook naar proactief meer openbaar maken. Dragen de activiteiten voldoende bij aan de transitie naar een overheid die handelt uit openheid? Ook vanuit de gedachte dat een meer open departement mogelijk leidt tot minder Woo-verzoeken. Zo leveren we eind 2024 een afwegingskader op, zodat medewerkers zelf kunnen afwegen of hun informatie relevant is voor de maatschappij. Zo hopen we steeds meer al proactief openbaar te maken.

Het kabinet heeft het ACOI en de Regeringscommissaris gevraagd om te reflecteren op de uitkomsten van de Woo-invoeringstoets. Met inachtneming van deze uitkomsten zal het kabinet nadere besluiten nemen om de uitvoering en uitvoerbaarheid van openbaarmaking te verbeteren.

2.5 Informatiehuishouding

In het generiek actieplan Open op Orde is een uitvoerige analyse opgenomen over de oorzaken van het achterblijven van de gewenste informatiehuishouding. Kort samengevat zijn informatieprofessionals uit het primaire proces verdwenen, is de ICT in veel gevallen onvoldoende gebruiksvriendelijk, en is er te weinig sturing op naleving van de wet- en regelgeving rond informatiehuishouding geweest. Tot slot heeft digitalisering geleid tot een exponentiële groei van het volume en de aard van informatie en kent de Rijksoverheid een complexe samenhang van ICT-systemen. Er is in een aantal gevallen nog sprake van een hybride situatie van digitale en papieren informatie.

JenV: Om operationele dossiers van verschillende JenV organisaties beter vindbaar en duurzaam toegankelijk te houden, is een scanstraat ingericht waar nog papieren dossiers gedigitaliseerd worden. Hier is inmiddels een aantal kilometers dossiers verwerkt.

Het verandertraject dat invulling geeft aan de verbeteropgave voor informatiehuishouding loopt sinds 2021 via het generiek actieplan. Rijksorganisaties nemen maatregelen om de informatiehuishouding op orde te brengen en worden hierbij ondersteund door rijksbrede maatregelen en voorzieningen. Cruciaal bij de veranderoperatie is dat iedere organisatie ook een eigen plan opstelt. Dat wil zeggen dat de verbetering van de informatiehuishouding expliciet is gekoppeld aan de opgave van deze organisatie. Anders gezegd, een uitvoeringsorganisatie heeft een andere opgave en dus ook andere informatiehuishouding dan een beleidsorganisatie of toezichtorgaan.

Ieder jaar wordt de voortgang gemeten aan de hand van volwassenheidsniveaus⁸. In 2022 is ten opzichte van de eerste meting in 2021 het gemiddelde volwassenheidsniveau gestegen van 1,9 naar 2,1. In bijlage 1 staat welke acties en maatregelen zijn genomen om tot dit niveau te komen. Het streven is om op volwassenheidsniveau 3 á 4 uit te komen als Rijksoverheid. Hiertoe is een meetinstrument ontwikkeld in samenwerking met de Audit Dienst Rijk (ADR).

De ontwikkeling en implementatie van systemen en voorzieningen om informatie te beheren, en het werven en opleiden van de informatieprofessionals die hiervoor nodig zijn, vragen veel tijd. De acties die rijksorganisaties nemen leveren daardoor soms pas op langere termijn zichtbare resultaten op. Ook zijn organisaties op sommige vlakken afhankelijk van elkaar of van rijksbrede afspraken. Verbetering van de rijksbrede informatiehuishouding is dus iets wat stapsgewijs, en over een langere periode, wordt bereikt. Tegelijk zijn enkele goede voorbeelden al zichtbaar.

⁸ [Volwassenheidsmeting informatiehuishouding 2022](#).

Defensie heeft op Verantwoordingsdag 2023 voor het eerst de *Stand van Defensie* gepubliceerd. Met dit document rapporteert Defensie meer integraal over de versterking van de krijgsmacht dan voorheen het geval was. De externe en interne wijze van rapporteren worden meer met elkaar in lijn gebracht, vanuit het streven dat de rapportagedruk intern wordt verlicht. Zo wordt er geen onnodig beroep gedaan op capaciteit en kan de organisatie zich maximaal richten op het realiseren van de doelen van de Defensienota 2022. Op Prinsjesdag 2023 is de tweede *Stand van Defensie* gepubliceerd. Bij elke editie wordt de informatie verder verbeterd en geïntegreerd, zodat de Staten-Generaal zo compleet en transparant mogelijk worden geïnformeerd. Zo wordt er op meer onderdelen aangegeven waar Defensie vandaan moet komen en waar Defensie heen gaat, onderbouwd met cijfers. Ook is de leesbaarheid in de tweede *Stand van Defensie* fors verbeterd. Met name de interne afkortingen en technische uitspraken zijn waar mogelijk aangepast om het document voor een breder publiek toegankelijk te maken. Door de doorlopende verwerking van de feedback vanuit de Kamer en de eigen organisatie stelt Defensie zeker dat de rapportage op een uitvoerbare manier aansluit bij de informatiebehoefte van de ontvangers.

Het kabinet heeft geïnvesteerd in de versterking van het toezicht.

⁹ [Visie Openheid en Transparantie 2026 van het ministerie van Financiën.](#)

2.6 Regie en toezicht op de veranderopgave

Organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor hun informatiehuishouding vanuit hun eigen opgave en het voldoen aan wettelijke verplichtingen voor openbaarmaking van informatie. De veranderopgave vraagt, naast deze afzonderlijke inspanningen, ook om samenwerking en regie. Onderdeel van de veranderstrategie is dat er ondersteuning is door stelselpartijen met generiek aanbod en waar nodig ondersteuning op maat. Ook worden best practices gedeeld.

Financiën heeft gewerkt aan de Visie Openheid en Transparantie 2026⁹. De ambitie is een open en transparant ministerie in de ogen van de maatschappelijke doelgroepen. “Wij verstaan hieronder burgers, bedrijven, belangenorganisatie, pers, politiek en toekomstige generaties.”

De minister van BZK heeft, als stelselverantwoordelijke, regie over de veranderopgave en de uniformering van de inrichting van de informatiehuishouding binnen het Rijk in samenwerking met de minister van OCW. De minister van BZK zal op basis van het Coördinatiebesluit organisatie, bedrijfsvoering en informatiesystemen rijksdienst, na overleg met de andere ministers, kaders vaststellen om de eenheid, kwaliteit of efficiëntie van de bedrijfsvoering en de informatiesystemen van de ministeries te verbeteren. Hierbij zullen voorzieningen worden aangewezen die bij (een aangegeven deel van de) ministeries moeten worden gebruikt, bijvoorbeeld in verband met interoperabiliteit of beveiliging. Uiteraard mag dit niet in strijd zijn met bestaande wet- en regelgeving (zoals de Wet politiegegevens).

BZK De minister van BZK heeft als kader opgenomen dat websites van de Rijksoverheid verplicht worden gearchiveerd. Hiermee kunnen burgers die rechten ontlenen op basis van gepubliceerde gegevens dat te allen tijde terugvinden. Op dit moment worden de websites van de Rijksoverheid gearchiveerd volgens de afspraken in dit kader.

Daarnaast heeft het kabinet geïnvesteerd in de versterking van het **toezicht** op de informatiehuishouding van de Rijksoverheid. Deze taak is belegd bij de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.

De komende periode richt de inspectie zich op:

- Het ontwikkelen van een zo actueel mogelijk beeld van het informatiebeheer bij de centrale overheid in zijn geheel en per organisatie. Hierbij werkt de inspectie nauw samen met andere betrokkenen bij het informatiebeheer van de overheid.
- Het bieden van mogelijkheden voor iedereen om melding te maken van risico's die het informatiebeheer van de overheid raken. Deze meldingen worden beoordeeld en zijn een belangrijke trigger voor onderzoeken door de inspectie.
- Het risicogericht onderzoeken van aspecten van de informatiehuishouding waar grote problemen voor de samenleving dreigen te ontstaan of al ontstaan zijn. Voorgenomen onderzoeken worden toegelicht in een werkprogramma dat elke twee jaar wordt gepubliceerd.
- Het volgen van organisaties die onvoldoende presteren en deze blijven volgen tot de risico's afnemen.
- Het agenderen van urgente onderwerpen bij beleidsmakers om die in beleid en/of regelgeving te laten aanpassen.

**3.
Prioriteiten:
Maatregelen tot
en met 2025**

3. Prioriteiten: Maatregelen tot en met 2025

3.1 Inleiding

De veranderopgave bij de rijksorganisaties is in volle gang en wordt ondersteund met een breed pakket van generieke maatregelen. Daarnaast worden ieder jaar extra maatregelen of prioriteiten toegekend op basis van actuele ontwikkelingen.

3.2 Generieke maatregelen vanaf 2021

De veranderopgave wordt ondersteund met generieke maatregelen om te voorkomen dat er te grote uitvoeringslasten bij de rijksonderdelen komen te liggen. Desalniettemin blijft de benodigde inzet per organisatie groot en is het een breed gedeelde verantwoordelijkheid om de responsieve overheid invulling te geven. De generieke maatregelen blijven onderdeel van de veranderoperatie en zijn bedoeld als ondersteunend en aanvullend op de veranderplannen van de organisaties.

Generieke maatregelen vanaf 2021

Professionals

- Arbeidsmarktcampagne voor informatieprofessionals bij het Rijk
- Samenwerking met onderwijsinstellingen
- Leerhuis waar rijksmedewerkers kosteloos kunnen deelnemen aan opleidingen en trainingen
- KWIV-profielen
- Campagnebouwstenen voor betere informatiehuishouding

Werkprocessen

- Webarchivering als rijksbrede dienst
- Sociale media archivering bewindspersonen
- Rijksbrede aanbesteding en implementatie van laktooling
- Proces beslisnota's inclusief tooling
- Centraal Woo-formulier
- Werkwijze verbeteren van het Woo-afhandelingsproces
- Woo-index
- E-mailtoepassing waarin veiligstellen en archivering conform wet- en regelgeving uitvoerbaar is
- Werkwijze, inclusief tooling, ontwikkeld voor meer actieve openbaarmaking

ICT

- Strategie om tot duurzaam toegankelijke ICT-systemen te komen

Metten en Weten

- Meten volwassenheidsniveaus
- Dashboards waar organisaties op kunnen aansluiten

In bijlage 1 wordt ingegaan op de eerder vastgestelde prioriteiten die zijn vastgelegd in de Kaderbrieven 2022 en 2023.

3.3 Prioriteiten voor 2024 en 2025

Ieder jaar worden de rijksbrede prioriteiten verder aangescherpt op basis van nieuwe inzichten, de metingen en adviezen. In de komende twee jaren wordt extra focus aangebracht in de veranderopgave met medeneming van de adviezen van ACOI, de regeringscommissaris, de inspectie, de behoefte bij de rijksorganisaties en vanuit de maatschappelijke omgeving. Voor de verbeteringen op het gebied van informatiehuishouding en openbaarheid op zichzelf verwijzen we naar eerdere toezeggingen.

JenV: Meer actief openbaar maken is een prioriteit. Verschillende JenV onderdelen doen dat op hun eigen website. Het aantal organisaties binnen JenV dat informatie actief openbaar maakt op hun eigen website, en de hoeveelheid informatie die openbaargemaakt wordt, is gegroeid vanwege extra aandacht en ondersteuning.

Hieronder sommen we de volgende punten op die voortkomen uit recente ontwikkelingen of adviezen waarbij de in dit Meerjarenplan neergelegde visie (in de 4 streefbeelden) op de responsieve overheid een belangrijk uitgangspunt zal zijn:

- de visie om als responsieve overheid te werken vanuit maatschappelijke waarden; (Streefbeeld: Voorzien in informatiebehoefte door openbaarmaking);
- de wens van de Maatschappelijke Coalitie om gezamenlijk te werken aan het verbeteren van de informatierelatie in het Actieplan Open Overheid (Streefbeeld: Verbeteren informatierelatie door openbaarmaking);
- de bevindingen van de inspectie nadrukkelijk te gebruiken bij de verbeteropgave (Streefbeeld: Duurzaam toegankelijke informatie (DUTO));
- de noodzaak om stapsgewijs te ontwikkelen en implementeren van generieke voorzieningen voor de werkomgeving van de toekomst (Streefbeeld: De werkomgeving voor een responsieve overheid).

Naast de acties die voortkomen uit de streefbeelden biedt de aankomende wisseling van het kabinet de gelegenheid om de instructies en maatregelen rond informatiehuishouding en -voorziening in brede zin te actualiseren voor de bewindspersonen.

Deze prioriteiten worden naast lopende acties nader uitgewerkt in zogenaamde fiches en zijn zichtbaar gemaakt in de roadmap in bijlage 3.

3.3.1 Maatschappelijke waarden

Naast de in de wet genoemde actieve openbaarmaking van de zeventien ‘verplichte’ informatiecategorieën wordt in de aankomende periode ook ervaring opgedaan met verschillende manieren om andere informatie actief openbaar te maken in het kader van de algemene inspanningsverplichting in de Woo (artikel 3.1). Voorbeelden hiervan zijn de beslisnotities die de Raad van Bestuur van het UWV openbaar maakt en de ‘Pilot actieve openbaarheid DGO Landelijk Gebied en Stikstof’ van het ministerie van LNV, waarin achterliggende notities, redeneerlijnen en verslagen van het interdepartementaal DG-Overleg stikstof actief openbaar zijn gemaakt. Het doel is de samenleving beter inzicht in de totstandkoming en uitvoering van overheidsbeleid te geven. Ook informatie die openbaar wordt gemaakt in het kader van de inspanningsverplichting moet via de Woo-index en zoekfunctie vindbaar kunnen worden gemaakt.

3.3.2 Maatschappelijke samenwerking

Op 31 augustus 2023 is het Actieplan Open Overheid 2023-2027 naar de Tweede Kamer gestuurd in het kader van internationale afspraken. Het overkoepelende thema van dit vijfde actieplan is ‘Open voor iedereen’. Daarmee willen alle betrokkenen bij het actieplan bijdragen aan een opener overheid en de informatierelatie met de samenleving verbeteren. Onder andere door te werken aan een cultuuromslag binnen overheidsorganisaties door burgers actief mee te laten denken. Het nieuwe actieplan bevat 17 actiepunten verdeeld over zeven thema’s. De 17 actiepunten zijn tot stand gekomen in samenwerking met maatschappelijke organisaties en overheden: de actiehouders. Er doen veel verschillende actiehouders mee, bijvoorbeeld de Universiteit Leiden, Waag, ProDemos, Open State Foundation. De Maatschappelijke Coalitie over Informatie Gesproken heeft vanuit haar Manifest bijgedragen aan de totstandkoming van het actieplan en is daarmee een belangrijke gesprekspartner van de overheid bij het verbeteren van de informatierelatie.

Het kabinet zal in 2024 en 2025 bijdragen aan de financiering van maatschappelijke initiatieven.

3.3.3 Duurzaam toegankelijke informatiehuishouding

Op verzoek van het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) heeft de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed een beeld geschetst van de stand van de informatiehuishouding bij de Rijksoverheid. Het ACOI gaat dit beeld en die van andere organisaties gebruiken voor haar advisering aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de verbeterplannen van de informatiehuishouding. De belangrijkste aandachtspunten in de rapportage van de inspectie zijn:

1. Weten welke informatie er is en waar het is

Ministeries en hun dienstonderdelen geven aan in minder dan de helft van de gevallen een volledig overzicht te hebben of te kunnen maken. Zie hiervoor ook de kabinetsreactie op de adviesrapporten chatberichtenarchivering en informatiebeheer.¹

2. In beheer nemen van informatie

Veel informatie wordt niet in beheer genomen. Vaak moeten ambtenaren hun informatie, zoals document, e-mailbericht, sociale mediabericht, veiligstellen in een daarvoor bestemde omgeving, bijvoorbeeld een document management systeem (voor digitale stukken). Dat gebeurt niet altijd.

3. Ordenen en metadateren

Uit de monitor blijkt dat bij veel organisaties en met name bij (onderdelen) van ministeries het ontbreekt aan metadata. Dit is een belangrijke oorzaak voor het niet langer toegankelijk zijn van informatie. Ruim 80% van organisaties heeft een orderingsstructuur. De meeste van deze organisaties hebben deze structuur niet of niet volledig toegepast op hun informatie.

4. Vernietigen

De grote meerderheid van organisaties, meer dan 90%, beschikt over een selectielijst. De selectielijsten zijn te vaak niet geïmplementeerd. Dat wil zeggen dat in de applicaties waarin de informatie is opgeslagen, de vernietigingstermijnen niet aan de informatie is gekoppeld. Dat maakt het onmogelijk om automatisch in de gaten te houden wanneer informatie de vernietigingstermijn heeft bereikt.

3.3.4 Stapsgewijs naar de werkomgeving van de toekomst

Informatiehuishoudingsprocessen vinden hun basis in de publieke taken van een overheidsorgaan. Werkprocessen en de ondersteunende systemen, moeten beter worden gekoppeld aan die publieke taken. Ambtenaren dienen optimaal ondersteund te worden door moderne en samenhangende werkomgevingen waarin ze hun verantwoordelijkheden voor openbaarheid en informatiehuishouding optimaal uit kunnen oefenen.

Een goede moderne digitale werkomgeving (architectuur, systemen, kaders en werkafspraken) sluit aan bij (de specifieke elementen uit) het werkproces dat het ondersteunt en zorgt voor integratie van het werkproces en de informatiehuishouding. De huidige digitale werkomgevingen zijn veelal een aantal jaren geleden ontwikkeld en zijn onvoldoende meegegroeid naar een werkomgeving die voldoet aan de eisen van nu. Dit betekent dat op verschillende manieren geïnvesteerd moet worden om een moderne manier van werken mogelijk te maken. In 2022 en 2023 is er met een koplopergroep gewerkt aan een overzicht van gewenste functionaliteiten en architectuurplaat. In de komende periode is het nodig om te komen tot het harmoniseren en moderniseren van verschillende processen. Begin 2024 start de aanbesteding voor een vijftal departementen waar andere organisaties zich op kunnen aansluiten onder de werktitel 'Beter Samen Werken'. Vanuit de rijksbrede veranderopgave zal in 2024 en 2025 een bijdrage worden geleverd aan initiatieven waar alle organisaties aan kunnen deelnemen.

VWS: We zijn er trots op dat we op eigen initiatief met 4 andere departementen de handen ineen hebben geslagen om voor de vervanging van het huidige DMS gezamenlijk te werken aan een toekomstgerichte oplossing voor archivering in de vorm van een Content Service Platform.

¹ Kamerbrief reactie op adviesrapporten chatberichtenarchivering en informatiebeheer.

3.3.5 Nieuwe bewindspersonen en de nieuwe ambtseed

De aankomende wisseling van het kabinet biedt de gelegenheid om de instructies en maatregelen rond informatiehuishouding en -voorziening in brede zin te actualiseren voor de bewindspersonen (en hun assistenten). Er is niet één rijksbrede lijn en daarmee ontbreekt een eenduidig kader waarmee kan worden voldaan aan de eisen uit diverse wet- en regelgeving (o.a. Archiefwet, AVG, Woo, WDO) of ICT die bewindspersonen hiertoe goed in staat stelt. Er zullen nadere instructies, handreikingen, communicatie en ondersteuning worden aangeboden. Daarnaast wordt extra aandacht besteed aan het veiligstellen van de informatie van vertrekkende bewindspersonen.

Er wordt verder gewerkt aan een verbeterd inwerkprogramma voor rijksmedewerkers waarbij er veel aandacht zal zijn voor de wetgeving en de kaders en het gewenste gedrag. Daarbij zal extra aandacht uitgaan naar de gewijzigde ambtseed voor rijksambtenaren die in 2024 in werking zal treden en waarin wordt verwezen naar het belang van een open overheid en betere informatievoorziening.

Het kabinet geeft deze prioriteiten mee aan de rijksorganisaties met de nadrukkelijke opdracht deze in 2024 te prioriteren in hun veranderopgave Open op Orde. Het aanbod van generieke producten zal hierop verder worden afgestemd.

Een goede moderne digitale werkomgeving sluit aan bij het werkproces dat het ondersteunt en zorgt voor integratie van het werkproces en de informatiehuishouding.

Bijlagen

Bijlage 1: Resultaten vanaf 2021 tot heden

1.1 Actieplannen en metingen

Rijksorganisaties hebben in totaal 53 actieplannen opgesteld voor de verbetering van de informatiehuishouding. De twaalf ministeries, negentien zbo's, zes Hoge Colleges van Staat, één inspectie, de Nationale Politie en de Rechtspraak hebben een eigen plan ingediend. Zbo's met minder dan vijfhonderd fte zijn opgenomen in de plannen van de kerndepartementen. Deze actieplannen volgen dezelfde indeling (4 actielijnen) als in het generiek actieplan Open op Orde is gehanteerd. Sommige organisaties kiezen ervoor om een extra actielijn aan hun programma toe te voegen.

In totaal ontvangen 22 organisaties¹ middelen vanuit het programma. Sommige van deze organisaties ontvangen middelen die vervolgens worden doorgegeven aan gelieerde zbo's (denk bijvoorbeeld aan het UWV dat via het Ministerie van SZW middelen ontvangt). In totaal heeft het programma van 18 organisaties jaarrapportages over 2022 ontvangen².

1.2 Volwassenheidsniveaus

Jaarlijks voeren deelnemende organisaties een zelfevaluatie uit op de staat van de eigen informatiehuishouding (een zogeheten volwassenheids- of n-meting). Het instrument is ontwikkeld met de ADR en wordt rijksbreed aangeleverd.

Sommige departementale organisaties hebben ervoor gekozen om één gezamenlijke volwassenheidsmeting uit te voeren, waar andere departementen gekozen hebben voor afzonderlijke metingen per dienstonderdeel. In totaal heeft het programma van 79 organisaties een volwassenheidsmeting ontvangen. 14 organisaties die in 2021 wel een o-meting hebben uitgevoerd, hebben in 2022 geen 1-meting uitgevoerd³. Zeven organisaties⁴ hebben in 2021 geen o-meting uitgevoerd, maar wel een meting aangeleverd in 2022.

1 Algemene Rekenkamer, De Nederlandsche Bank, Eerste Kamer, Kabinet van de Koning, Kanselarij der Nederlandse Orden, Ministerie van Algemene Zaken, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Buitenlandse Zaken, Ministerie van Defensie, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Ministerie van Financiën, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Nationale Ombudsman, Politie, Raad van State, Raad voor de Rechtspraak, Tweede Kamer.

2 De Eerste Kamer, Tweede Kamer, Algemene Rekenkamer en Raad van State rapporteren via andere beheerafspraken en hebben daarom geen jaarrapportage aangeleverd. EZK-LNV heeft een gecombineerde rapportage ingeleverd.

3 AT (EZK/LNV) (heet nu RDI), CTBG (EZK/LNV), SodM (EZK/LNV, in 2022 wel totaal, niet per actielijn), CPB (EZK/LNV, in 2022 wel totaal, niet per actielijn), NEA (EZK/LNV), CRM (JenV), Ksa (JenV), NRGD (JenV), Schadefonds (JenV), BA (OCW), CvdM (OCW), NVAO (OCW), DA (VWS), ZONMW (VWS)

4 NCG (EZ/LNV), Kabinet van de Koning, DNB, ANVS (IenW), PBL (IenW), KNMI (IenW), LVNL (IenW)

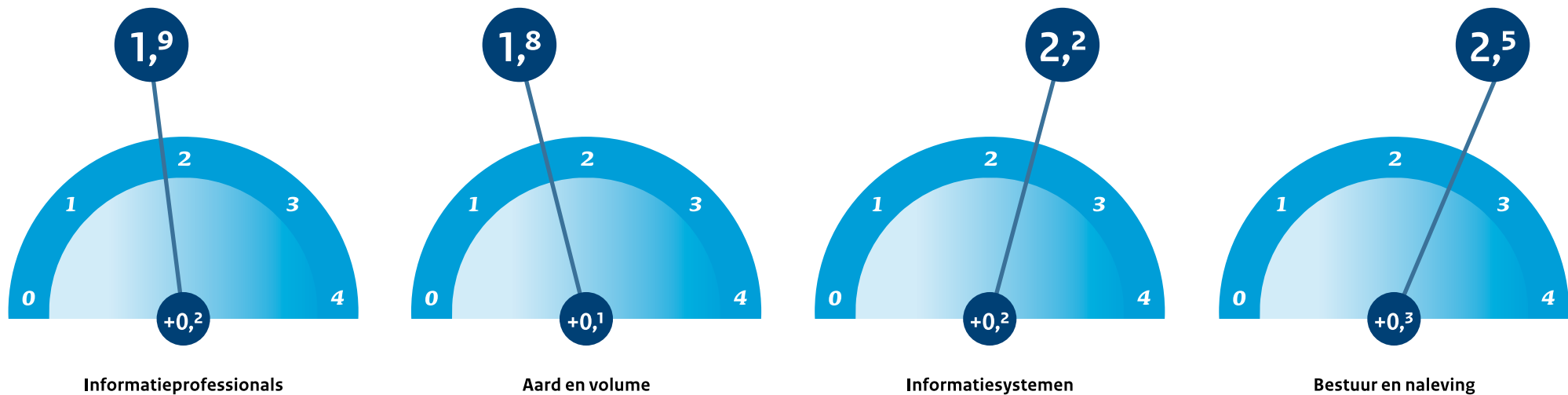
De gemiddelde scores (weergegeven in onderstaande tabel) gevende volgende resultaten;

Onderdeel	2021 (0-meting)	2022 (1-meting)	Vershil (A)
Hoofddoelstelling	2,0	2,1	+0,1
Actielijn 1	1,7	1,9	+0,2
Actielijn 2	1,7	1,8	+0,1
Actielijn 3	2,0	2,2	+0,2
Actielijn 4	2,2	2,5	+0,3
Gemiddelde score over alle lijnen	1,9	2,1	+0,2

Ten opzichte van 2021 is een licht stijgende lijn zichtbaar, over alle actielijnen heen. Gemiddeld genomen bevinden rijksorganisaties zich nu op volwassenheidsniveau 2 ("herhaalbaar"). Er kan voorzichtig worden geconcludeerd dat ten opzichte van 2021 meer bewustwording ontstaat voor het beschrijven van processen, procedures en beleid en er minder sprake is van ad hoc werken. In onderstaande figuur wordt zichtbaar hoe we centraal en per organisatie de volwassenheidsniveaus kunnen monitoren.

Dashboard Informatiehuishouding

Figuur 1 Voortgang volwassenheidsmetingen van alle ministeries in 2022

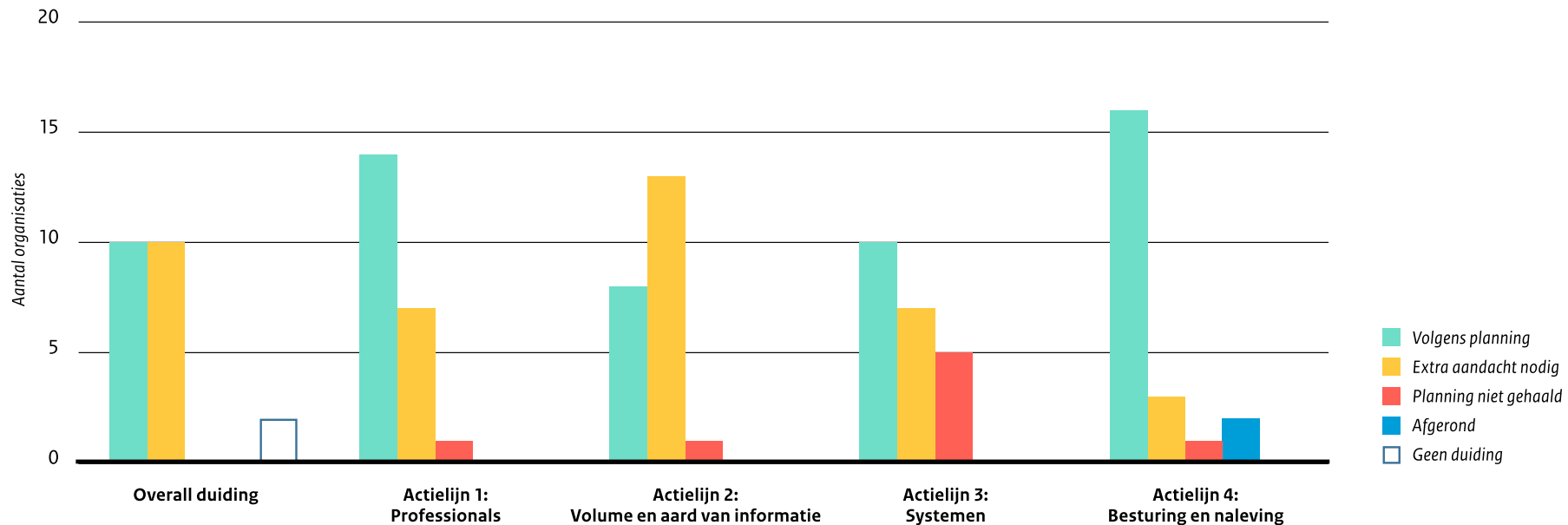
1.3 De verbeterplannen

In de jaarrapportages geven rijksorganisaties door middel van kleurindicaties aan of de uitvoering per actielijn:

- volgens planning verloopt (mintgroen);
- extra inspanning behoeft om de planning te halen (geel);
- de planning niet gaat halen (rood);
- is afgerond (blauw).

Dit levert het volgende totaalbeeld op.

Figuur 2 Totaalbeeld voortgang verbeterplannen

Hoewel de actielijnen thematisch hetzelfde zijn, hebben organisaties ieder een eigen invulling gegeven aan de actielijnen. Dit is ook gewenst aangezien de opgave per organisatie kan verschillen. Over het algemeen geven rijksorganisaties aan dat de planning van de uitvoering van de actielijnen redelijk wordt gehaald. De uitvoering van actielijn 4 loopt het meest volgens planning en actielijn 3 het minst.

Uit de rapportages blijkt dat organisaties een deel van 2022 nodig hebben gehad om op stoom te komen. Eind 2022 hebben de meeste organisaties een programma ingericht zodat in 2023 en 2024 de focus op uitvoering kan liggen.

1.4 Rijksbrede prioriteiten 2022 en 2023

Jaarlijks worden in de Kaderbrief Open op Orde de prioriteiten voor het komend jaar meegegeven.

Kaderbrief Open op Orde 2022

In de Kaderbrief Open op Orde (december 2021) zijn 9 rijksbrede prioriteiten voor 2022 aan rijksorganisaties meegegeven:

- Uitvoeren 1-meting;
- Uitvoeren haalbaarheidstoets;
- Implementatie webarchivering;
- Implementatie werkwijze openbaarmaking beslisnota's;
- Inrichting governance, incl. P&C cyclus;
- Implementatie KWIV;
- Implementatie handreiking e-mailarchivering;
- Implementatie beleidslijn berichtenapps;
- Aansluiting op de digitale infrastructuur voor actieve openbaarmaking⁵.

In totaal hebben 25 afzonderlijke organisaties gerapporteerd over de status van de rijksbrede prioriteiten.⁶

In de jaarrapportages geven rijksorganisaties door middel van kleurindicaties aan of de rijksbrede prioriteiten:

- Zijn behaald/afgerond (blauw);
- Volgens planning verloopt (groen);
- Extra inspanning behoeft om de planning te halen (oranje);
- De planning niet gaat halen (rood).

De resultaten zijn te zien in figuur 3 op de volgende pagina.

De organisatie- en procesgerichte rijksbrede prioriteiten (het uitvoeren van een 1-meting en het uitvoeren van een haalbaarheidstoets op het eigen actieplan) zijn door alle organisaties uitgevoerd. Ook de implementatie van webarchivering verloopt volgens planning. Inmiddels is deze afgerond. De meeste organisaties hebben een werkwijze voor de openbaarmaking van beslisnota's geïmplementeerd. De inrichting van de governance, inclusief een P&C cyclus, verloopt ook bij de meeste organisaties volgens planning. Nog niet alle organisaties hebben deze prioriteit echter volledig afgerond.

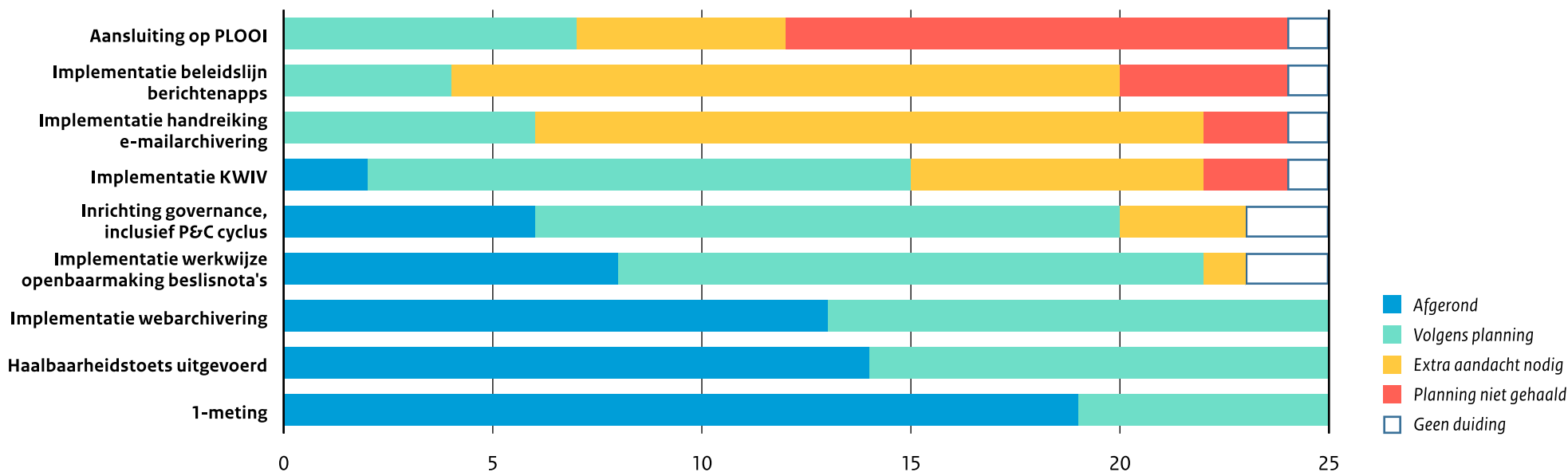
Voor zowel de aansluiting op de digitale infrastructuur voor actieve openbaarmaking, als de implementatie van de beleidslijnen voor berichtenapps en e-mailarchivering geven organisaties aan deze nog niet af te kunnen ronden, omdat zij in afwachting zijn van rijksbrede ontwikkelingen.

De voortgang op de implementatie van het Kwaliteitsraamwerk IV-professionals (KWIV) is het meest verdeeld. Sommige organisaties geven aan dat deze maatregel op hen niet van toepassing is (bijvoorbeeld omdat zij het Functiegebouw Rijk niet hanteren). Andere organisaties geven aan KWIV al volledig te hebben geïmplementeerd of hier mee bezig te zijn.

⁵ Vanaf eind 2022 wordt PLOOI 'digitale infrastructuur voor actieve openbaarmaking' genoemd.

⁶ Algemene Rekenkamer, Eerste Kamer, Kanselarij der Nederlandse Orden, Raad van State, Raad voor de Rechtspraak en Tweede Kamer hebben niet gerapporteerd over de voortgang van rijksbrede prioriteiten. Daarentegen hebben 8 bij het Ministerie van I&W betrokken organisaties en 2 bij het Ministerie van SZW betrokken organisaties aparte rapportages ingevuld.

Figuur 3 Voortgang op rijksbrede prioriteiten

Kaderbrief Open op Orde 2023

In de Kaderbrief 2023 zijn de 6 prioriteiten voor het jaar 2023 meegegeven:

1. Uitvoering van een meting op de eigen informatiehuishouding, gebruik makend van het hiervoor ontwikkelde instrumentarium. Deze metingen vinden jaarlijks plaats gedurende de looptijd van het programma.
2. Implementatie Kwaliteitsraamwerk IV-functies (KWIV) door alle onderdelen van de Rijksoverheid. Dit is benodigd voor de onderbouwing van de structurele capaciteitsuitbreiding rond de informatiehuishouding.
3. Aansluiting op PLOOI door alle rijksonderdelen.
AC-ICT heeft een toets op PLOOI uitgevoerd en heeft geadviseerd het ontwerp van PLOOI fundamenteel te herzien en een eenvoudiger centraal platform te realiseren dat sneller geïmplementeerd kan worden. Vooruitlopend op een herzien ontwerp voor PLOOI kunnen bestuursorganen starten met actieve openbaarmaking, zoals dat nu in voorkomende gevallen al gebeurt en kunnen ze gebruikmaken van de

- Woo-index. Departementen kunnen voor het publiceren van beslisnota's op Rijksoverheid.nl gebruik blijven maken van het aanleverloket voor Kamerstukken.
4. Implementatie – geactualiseerde – handreiking e-mailarchivering.
 5. Implementatie beleidslijn berichtenapps door alle onderdelen van de Rijksoverheid.
 6. Implementatie webarchivering conform raamovereenkomst door alle onderdelen van de Rijksoverheid. (Deze implementatie is gerealiseerd.)

Bijlage 2: Roadmap

Om de geschetste streefbeeld(en) (volwassenheidsniveau 3 à 4) te bereiken worden, naast acties van individuele rijksorganisaties, generieke maatregelen getroffen en prioriteiten gesteld.

In onderstaand overzicht staat een tijdlijn van generieke activiteiten. Per activiteit staat aangegeven aan welke streefbeeld(en) deze activiteit bijdraagt.

Professionals	Streefbeeld(en) Voorzien in informatiebehoefte	Streefbeeld(en) Professioneel informatiebeheer	Streefbeeld(en) Werkomgeving van de toekomst	Streefbeeld(en) Duurzame toegankelijkheid
Instream structurele capaciteit informatieprofessionals Activiteit in 2022, 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Centrale producten en diensten voor toename van beschikbare structurele capaciteit voor informatiehuishouding bij de Rijksoverheid. Onder andere: Rijksbrede arbeidsmarktcampagne, employer branding, werving en selectie, rijksbrede evenementen.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij
Centraal aanbod flexibele capaciteit Activiteit in 2022, 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Inrichting en versterking structurele flexibele schil en capaciteit. Onder andere: versterking diverse pools (traineeship, I-adviseurspool, multidisciplinaire teams).	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Organisatie-inrichting IHH Activiteit in 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Afwegingskader organisatie-inrichting als basis voor strategische personeelsplanning informatiehuishouding. Centraal inzicht capaciteitsbehoefte.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Onderwijs en opleiding Activiteit in 2022, 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Leerhuis informatiehuishouding, investering onderwijsontwikkeling, versterken samenwerking met onderwijs (MBO, HBO, WO).	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Netwerk en verbinding Activiteit in 2022, 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Community management, kennisdeling, kennisopbouw. Samenwerking met maatschappelijke partners.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Onderzoek en innovatie Activiteit in 2022, 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Investeren in onderzoek en innovatie, kennisportfolio, toepassing onderzoek en innovaties.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij

Volume en aard van informatie	Streefbeeld Voorzien in informatiebehoefte	Streefbeeld Professioneel informatiebeheer	Streefbeeld Werkomgeving van de toekomst	Streefbeeld Duurzame toegankelijkheid
E-mailarchivering Activiteit in 2022, 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Doorontwikkeling beleid en uitvoering e-mailarchivering. Implementatie handreiking bewaren van e-mail Rijksoverheid (2018).	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Chatberichtenarchivering Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Doorontwikkeling beleid en uitvoering chatberichtenarchivering. Pilot veiligstellen en filteren. Uitvoeringsproject chatarchivering.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Social media Activiteit in 2022, 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Richtlijnen, veiligstellen social media bewindspersonen.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Webarchivering Activiteit in 2022 en 2023. Webarchivering als rijksbrede dienst.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Metadata Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. MDTO, ontwikkeling en implementatie.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Actualisatie handboek bewindspersonen Activiteit in 2024. Handboek voor bewindspersonen m.b.t. informatiehuishouding actualiseren en aanscherpen.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Beslisnota's Activiteit in 2022 en 2023. Proces actieve openbaarmaking beslisnota's, inclusief tooling, uitgerold.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij
Woo-index Activiteit in 2022, 2023 en 2024. (Door)ontwikkeling, beheer en onderhoud, implementatieondersteuning Woo-index.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij
Kamerstukkenmodule Activiteit in 2023 en 2024. Ontwikkeling en uitrol kamerstukkenmodule.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij

Volume en aard van informatie	Streefbeeld Voorzien in informatiebehoefte	Streefbeeld Professioneel informatiebeheer	Streefbeeld Werkomgeving van de toekomst	Streefbeeld Duurzame toegankelijkheid
Openbaarmaking en informatiehuishouding Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025. Actieve openbaarmaking 17 categorieën, werkwijze, inclusief tooling, voor meer actieve openbaarmaking. Inspanningsverplichting (artikel 3.1 Woo).	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij
Invoeringstoets Woo Activiteit in 2023 en 2024. Invoeringstoets Woo, adviesaanvraag ACOL, internationaal onderzoek.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij

Systemen	Streefbeeld Voorzien in informatiebehoefte	Streefbeeld Professioneel informatiebeheer	Streefbeeld Werkomgeving van de toekomst	Streefbeeld Duurzame toegankelijkheid
Woo-Doeth Activiteit in 2023 en 2024. Woo-pilots, actualisatie doorzoekprotocol, autorisatiemodel, generiek lakprofiel, metadatering op gelakte documenten, Woo-workflow met elektronisch Woo-formulier.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Zoek en Vind 2.0 (Advanced Search) Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025. Koppeling zoek- en vindtooling aan databronnen. Modernisering en optimaliseren gebruik in werkprocessen.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
E-mailknop Activiteit in 2023 en 2024. Onderzoek naar mogelijkheden inzet en ontwikkeling techniek e-mailknop (automatisch archiveren van e-mails in DMS).	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij

Sturing en naleving	Streefbeelden Voorzien in informatiebehoefte	Streefbeelden Professioneel informatiebeheer	Streefbeelden Werkomgeving van de toekomst	Streefbeelden Duurzame toegankelijkheid
Departementale dashboards Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025. Monitoring status informatiehuishouding. Ontwikkeling indicatorensets en inzet dashboardcoaches.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Rijksdashboards Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025. Inzicht in afhandeling Woo-verzoeken t.b.v. inzicht en sturing.	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
DUTO Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Ontwikkeling toepasbare kennisproducten, deling expertkennis en implementatiebegeleiding.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
BIHR, kaders en naleving Activiteit in 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Evaluatie gebruik en waarde Baseline Informatiehuishouding Rijk (BIHR) in relatie tot DUTO-raamwerk. Visievorming kwaliteitsstandaarden Rijksoverheid.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
Volwassenheidsmeting Activiteit in 2022, 2023, 2024, 2025 en 2026. Inzicht in stand van zaken en benodigde verbeteringen.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij

Beter Samen Werken	Streefbeelden Voorzien in informatiebehoefte	Streefbeelden Professioneel informatiebeheer	Streefbeelden Werkomgeving van de toekomst	Streefbeelden Duurzame toegankelijkheid
Stapsgewijs ontwikkelen en implementeren Activiteit in 2023 en 2024. Voorziene activiteit in 2025 en 2026. Stapsgewijze ontwikkeling en realisatie van de werkomgeving van de (nabije) toekomst. Waarbij als eerste stap bij een aantal departementen functionaliteit MS365, met een koppeling naar Digidoc en vernieuwde documentgenerator, wordt geïmplementeerd. Aanbestedingstraject voor Content Service Platform (CSP) functionaliteit. Realisatie van een koppeling met Zoek&Vind 2.0.	Draagt in geringe mate bij	Draagt in geringe mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in geringe mate bij

Overkoepelend	Streefbeelden Voorzien in informatiebehoefte	Streefbeelden Professioneel informatiebeheer	Streefbeelden Werkomgeving van de toekomst	Streefbeelden Duurzame toegankelijkheid
<p>Communicatie Activiteit in 2022, 2023, 2024., 2025 en 2026. Campagnebouwstenen, rijksbrede campagne informatiehuishouding ten behoeve van bewustwording.</p>	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
<p>Maatschappelijke coalitie Activiteit in 2023 en 2024. Om de krachten tussen overheid en maatschappelijk middenveld te bundelen is het actieplan in samenwerking met de maatschappelijke coalitie.</p>	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij
<p>Versterken advies en toezicht Activiteit in 2022, 2023, 2024., 2025 en 2026. Oprichting ACOI. Versterking van Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. Speerpunten Bureau Regeringscommissaris Informatiehuishouding. Betrekken gevraagd en ongevraagd adviseurs.</p>	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij	Draagt in belangrijke mate bij

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, in samenwerking met
het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Programma Open Overheid

www.minbzk.nl
www.open-overheid.nl

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Postbus 20011
2500 EA Den Haag

December 2023